

Samverkan inom öppna data i Region Västerbotten

- Nulägesanalys

Nulägesanalysen beskriver förutsättningarna och möjligheterna för att etablera en regional samverkan om att tillgängliggöra öppna data i Region Västerbotten.

Greta Johansson, Fredrik Eriksson

Godkänd av
Thomas Kvist

Datum
2020.06.24

Innehållsförteckning

1	SAMMANFATTNING	3
2	SYFTE OCH MÅL	4
3	NYTTAN MED ÖPPNA DATA.....	5
4	NATIONELL UTBLICK.....	6
4.1	DEN OFFENTLIGA FÖRVALTNINGENS ARBETE MED ÖPPNA DATA	6
4.2	SVERIGE I JÄMFÖRELSE MED ANDRA LÄNDER	8
4.3	MYNDIGHETEN FÖR DIGITAL FÖRVALTNING	10
4.4	SVERIGES KOMMUNER OCH REGIONER.....	13
4.5	ÖKAD ANVÄNDNING AV ÖPPNA DATA I STOCKHOLMSREGIONEN	13
4.6	NATIONELL SKALNING ÖPPNA DATA	14
4.7	CITY AS A PLATFORM.....	14
4.8	REGIONAL SAMVERKAN I VÄSTRA GÖTALAND	15
5	INTERNATIONELL UTBLICK.....	15
5.1	PSI-DIREKTIVET.....	15
5.2	OPEN BY DEFAULT	16
5.3	LIVING-IN.EU	17
6	SAMORDNING AV ÖPPNA DATA I REGION VÄSTERBOTTEN	19
6.1	NULÄGE	19
6.1.1	Öppna data på kommunala och regionala hemsidor	19
6.1.2	Resultat av genomförd enkät	20
6.2	FÖRUTSÄTTNINGAR FÖR REGIONAL SAMORDNING	26
6.2.1	Förmågor	26
6.2.2	SWOT- och riskanalys.....	31
6.2.3	GAP-analys	36
6.2.4	Förslag till handlingsplan.....	37
6.2.5	Principskiss teknisk plattform	39
6.2.6	Beräknade kostnader	41
6.2.7	Finansieringsmodell	42
6.3	SLUTSATS	43
7	KÄLLOR.....	44
8	DELTAGARNA I ARBETET	45

1 Sammanfattning

Inom Region Västerbotten har en nulägesanalys genomförts med syftet att undersöka möjligheterna till att etablera ett regionalt samarbete för att öka tillgänglighörandet av öppna data i regionen. I huvudsak omfattar detta att kartlägga hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Region Västerbotten arbetar med att tillgängliggöra data, samt att undersöka förutsättningarna för att etablera en regional samverkan.

Nulägesanalysen påvisar att det endast är Umeå kommun som arbetar aktivt med att tillgängliggöra öppna data. En satsning är dock förestående inom Skellefteå kommun och Örnsköldsviks kommun. Mognaden inom området är för övrigt relativt låg. Baserat på den genomförda enkäten konstateras även att det verkar finnas ett lågt intresse för att medverka i en regional samverkan inom öppna data. Endast 7 av 18 kommuner svarade på enkäten. Det konstateras också att förväntningarna på vad en regional samverkan skulle innebära, skiljer sig åt hos de parter som medverkat i nulägesanalysen.

Det finns dock faktorer som talar för att etablera en regional samverkan inom öppna data. Dels finns det tre kommuner (Skellefteå, Umeå och Örnsköldsvik) som har både kunskap, resurser och formella uppdrag om att tillgängliggöra öppna data. Det finns även tillgång till tekniska plattformar som skulle kunna delas i en regional kontext. En samverkan ses som en förutsättning för att alla kommuner och Region Västerbotten ska kunna arbeta aktivt med att tillgängliggöra öppna data.

Bedömningen är att en lämplig strategi kan vara att börja samverka inom öppna data i mindre skala. Förslaget är att börja inom verksamhetsområdet Geodata. Det är ett område där det redan finns etablerade strukturer, resurser och finansiering för att bedriva en samverkan. Öppna Geodata är även efterfrågade av datakonsumenterna. En sådan åtgärd skulle kunna påvisa den konkreta nyttan med öppna data, vilket i sin tur kan öka intresset och viljan att tillgängliggöra mer öppna data inom andra verksamhetsområden. Bedömningen är att en dialog kring detta skulle kunna påbörjas under våren 2021, med målet att ha en regional öppna data-samverkan inom Geodata etablerad år 2022.

Dessutom är förslaget att genomföra olika former av utbildningsinsatser inom öppna data för att öka kunskapen om vad öppna data är och dess nytta. Sådana utbildningar skulle kunna anordnas av regionen under 2021. Förhoppningen är att detta kan leda till att öka intresset för att etablera en fullskalig regional samverkan inom fler verksamhetsområden. En sådan etablering förväntas ta mellan tre (3) till sex (6) månader att genomföra. Den beräknade kostnaden uppskattas till cirka 1 miljon kronor per år.

Avslutningsvis, det pågår ett flertal nationella och internationella initiativ som på sikt förväntas ha en påverkan på Region Västerbotten och kommunerna i regionen. En etablering av en regional samverkan inom öppna data bedöms vara ett effektivt och bra sätt att möta de krav och behov som i framtiden förväntas komma.

2 Syfte och mål

Samhället är grundat på principer om öppenhet, personlig integritet och respekt för individen. Invånarna har rätt till insyn och ska vara trygga med att den information som offentlig verksamhet framställer och lagrar skyddas på rätt sätt. Det är också en fråga om förtroende mellan samhällsaktörerna och invånaren att vi kan upprätthålla effektiva och robusta verksamhetsprocesser, samt skapa goda förutsättningar för tillväxt.

EU:s PSI-direktiv¹ fastställdes år 2010. Sverige var bland de första att skriva under direktivet, men idag är Sverige ett av de länder inom EU som har minst PSI-förteckningar och offentliga informationsmängder tillgängliga som öppna data².

Inom ramen för Tillväxtverkets Digitaliseringskoordinatornätverk har en dialog förts om att etablera regionala samarbeten för att öka tillgängliggörandet av öppna data. Med anledning av detta har Region Västerbotten beslutat att genomföra en nulägesanalys enligt samma upplägg och omfattning som tillämpades av Västra Götalandsregionen 2018.

Syftet med nulägesanalysen är att undersöka möjligheterna till att etablera ett regionalt samarbete för att öka tillgängliggörandet av öppna data i Region Västerbotten. I huvudsak omfattar detta att:

1. kartlägga hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Region Västerbotten arbetar med att tillgängliggöra data, samt
2. undersöka förutsättningarna för att etablera en regional samverkan inom öppna data i Region Västerbotten.

¹ PSI-lagen är den gängse beteckningen för lagen (2010:566) om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen.

² Öppna data avser digital information som är fritt tillgänglig utan inskränkningar, till exempel i form av immaterialrättsliga hinder såsom upphovsrätt och patent. Lär dig mer om öppna data EU:s dataportal; <https://www.europeandataportal.eu/elearning/sv/>

3 Nyttan med öppna data

En av de stora utmaningarna med öppna data är att påvisa nyttan för den egna verksamheten, det vill säga dataproducenten, vilket avser den verksamhet som tillgängliggör offentlig information digitalt som öppna data. Ofta tillfaller nyttan tredje man, datakonsumenten, som exempelvis kan vara ett företag som utvecklar en mobil app som använder öppna data – eller de personer som använder appen.

Men det finns flera goda exempel på när nyttan uppstår hos alla inblandade parter. Ett sådant exempel är kollektivtrafiken som tillgängliggör tidtabeller och annan relevant information som öppna data. Datan används i olika typer av rese-appar som underlättar för allmänheten att resa enkelt och miljöeffektivt med hjälp av kollektivtrafiken. Det är enkelt att se när en buss eller ett tåg ankommer och avgår, och det finns tjänster för att både boka och betala biljetter. Enkelt, smidigt och effektivt.

Ett annat exempel är erfarenheter från Linköping och Göteborg, som påvisar att verksamheten efter en tid börjar återanvända den egna öppna datan; informationen är relevant, tillgänglig och lätt att återanvända i beslutsstöd och liknande vilket leder till ökad effektivitet och bättre underlag för beslut. Den öppna datan är också en källa för intern innovation. Det är också ett enkelt och bra sätt att dela med sig av relevant information till entreprenörer och liknade som medverkar som en aktör i kommunens välfärdsuppdrag.

Tillgängliggörande av öppna data är också en viktig ingrediens inom området datadriven innovation, exempelvis vid utveckling och tillämpning av artificiell intelligens. Det sänder även en positiv signal till näringslivet vilket i sin tur kan leda till ökad innovationskraft och tillväxt lokalt, regionalt och nationellt. EU uppskattar det ekonomiska värdet av öppna data, dvs. det värde som kan skapas av öppna data i Europa, till 184 miljarder EUR år 2020 och att värdet förväntas öka till mellan 199,51 och 334,21 miljarder EUR år 2025³.

Det senaste exemplet på nyttan med öppna data är Coronapandemin; tack vare öppna data, internationella samarbeten och snabb genkartläggning kunde forskarna mycket snabbare än tidigare kartlägga och lära sig egenskaperna för coronaviruset. Det som tidigare tagit flera veckor gick nu på några dagar. Forskarna skapade ett verktyg som i realtid visade utvecklingen och spridningen av viruset i världen.

Vilka nya tjänster och nyttor som öppna data kan bidra till i framtiden vet vi inte idag. Det vi däremot vet är att öppna data på sikt kan bidra till en bättre, mer enhetlig och snabbare offentlig sektor, ökad tillväxt samt en bättre vardag för allmänheten i stort.

³ Källa: *The Economic Impact of Open Data*.

4 Nationell utblick

I detta avsnitt beskrivs nationella initiativ och förutsättningar för öppna data i Sverige, som är relevanta och på sikt förväntas ha en påverkan både på Region Västerbotten och kommunerna i regionen. En etablering av en regional samverkan inom öppna data kan vara ett effektivt och bra sätt att möta de krav och behov som förväntas komma.

4.1 Den offentliga förvaltningens arbete med öppna data

På uppdrag av regeringen genomförde Statskontoret 2018 en samlad uppföljning av den offentliga sektorns arbete med att tillgängliggöra allmänna handlingar som öppna data för att andra ska kunna vidareutnyttja dem. Utredningen påvisade bland annat att:

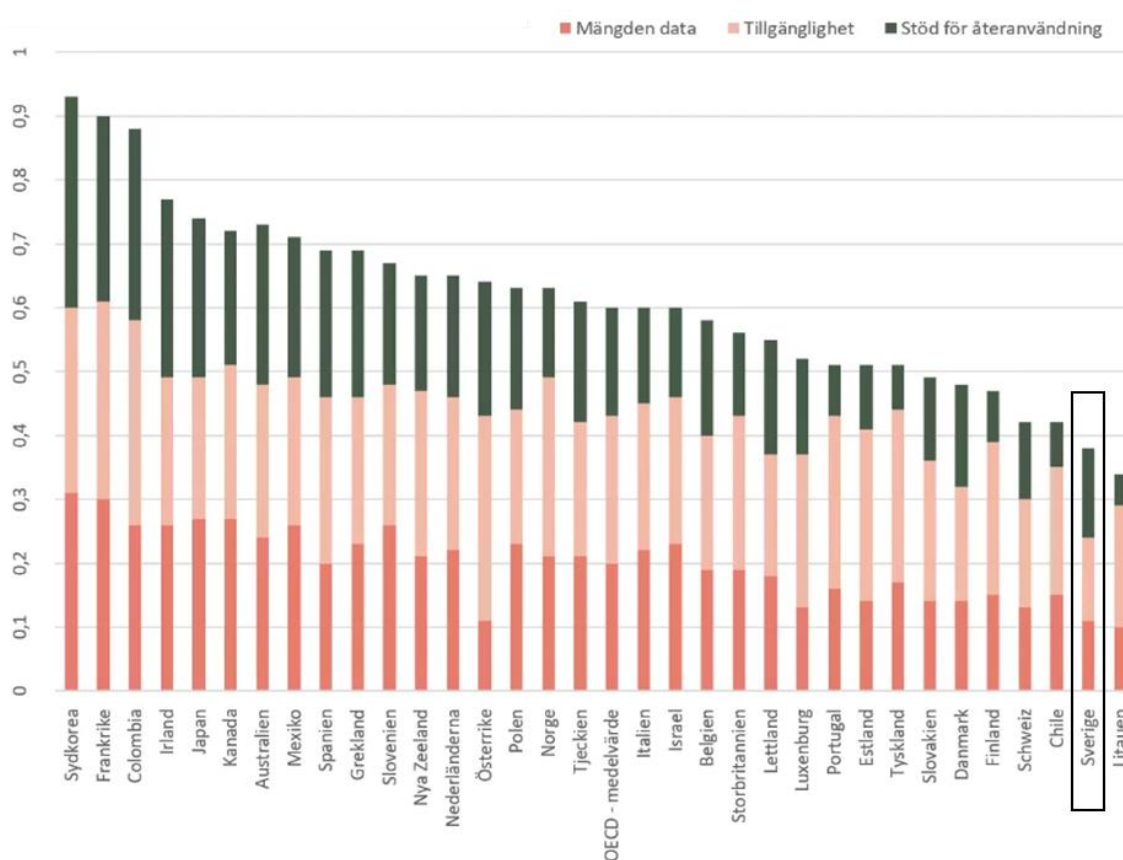
1. **PSI-lagen har haft svagt genomslag.** Hälften av kommunerna och regionerna samt var tredje myndighet saknar kunskap om lagen och vad den innebär. En knapp femtedel har publicerat en så kallad PSI-förteckning, vilket de är skyldiga att göra enligt PSI-lagen.
2. **Svaga incitament och osäkerhet hämmar tillgängliggörandet av öppna data.** Myndigheternas arbete med öppna data hämmas av att öppna data ofta prioriteras ned till förmån för andra frågor. Flera myndigheter har också it-system som försvårar möjligheten att extrahera och publicera information som öppna data. En relativt stor andel anser att de inte har information som är relevant för vidareutnyttjande. Det finns också en oro inom förvaltningen för att publicera data med kvalitetsbrister eller att av misstag publicera data som inte bör offentliggöras. För kommunerna och regionerna är resursfrågan den klart vanligaste förklaringen till att de inte har kommit längre i arbetet med att underlätta för andra att vidareutnyttja deras information. Närmare hälften av samtliga kommuner och regioner anser att de skulle kunna publicera mer information på sin webbplats om de hade mer resurser.

- Merparten av myndigheterna publicerar data på ett sätt som innebär hinder för återanvändning.** Myndigheterna tillhandhåller sällan metadata som är strukturerad. De publicerar inte heller öppna data på ett sätt som gör dem lätta för användarna att hitta. Oftast saknas också applikationsprogrammeringsgränssnitt (API) eller motsvarande tjänster. Därtill använder myndigheterna olika standarder för data och metadata, vilket försvårar för användare som vill samköra öppna data från flera olika myndigheter. Bristande dokumentation om den öppna datan är också ett problem.
- Myndigheter som hanterar särskilt värdefull information är mer aktiva.** Myndigheter som handhar informationsresurser (data) såsom geografiska data, miljödata, transportdata, företagsdata, samt de viktigaste ekonomiska och demografiska indikatorerna, har i högre grad vidtagit åtgärder för att underlätta vidareutnyttjande av sina informationsresurser. 42 av 37 myndigheter har genomfört någon åtgärd, bland länsstyrelserna är motsvarande andel 14 av 17.
- De flesta kommunerna tillgängliggör endast en datamängd.** De flesta kommuner som publicerar öppna data, publicerar endast nyckeltal från Kolada (197st). Nästan 60 procent av kommunerna och regionerna har uppgett att de inte genomfört någon åtgärd för att underlätta vidareutnyttjande av deras information.

4.2 Sverige i jämförelse med andra länder

Statskontorets utredning förstärker och sätter ord på en allmän uppfattning om att Sverige som nation inte är särskilt framstående på att tillgängliggöra offentlig information som öppna data. Denna uppfattning förstärks även av *The Organisation for Economic Co-operation and Developments* (OECD) genomlysning av Sverige som datadriven offentlig sektor. I rapporten *Government at a Glance*, publicerad 2019, kan man bland annat utläsa att Sverige hamnar på plats 32 av 33 när OECD mäter Sveriges förmåga att tillgängliggöra öppna data och stimulera datadriven innovation och utveckling.

Bild 1 – 2019 OECD Open, Useful, Reusable Government Data (OURdata) Index

Vid motsvarande genomlysning 2017 placerades sig Sverige på en 28:e plats, vilket innebär att trots att 2019 års betyg är klart högre än OURdata index 2017, så har Sverige tappat i placering i förhållande till övriga länder i sammanställningen. För en nation som Sverige, som har som målsättning att vara bäst i världen på att tillvarata digitaliseringen möjligheter och även har som mål att vara världsledande med att utveckla och tillämpa artificiell intelligens, är en 32:a plats givetvis inte acceptabel.

OECD:s rekommendationer till Sverige

För att nå målet att bli bäst i värden på att använda digitaliseringens möjligheter behöver Sverige skapa ett väl fungerande ekosystem för datadriven innovation. I ekosystemet behöver hela den offentliga förvaltningen delta, så att data från olika områden ska kunna kopplas ihop och användas i syfte att skapa nya tjänster eller hitta nya tillämpningar.

1. Styrning

- Definiera ett tydligt och strategiskt institutionellt ledarskap för agendan för digital förvaltning.
- Använda regleringsbrev eller ge uppdrag till organisationer i den offentliga sektorn för att fastställa tydliga politiska riktlinjer och möjliggöra ett konsekvent genomförande av agendan för digital förvaltning.
- Utnyttja värdet av befintliga informella interinstitutionella organ för att möjliggöra samordning och samarbete.
- Skapa säkra ytor för test- och försöksverksamhet och idéutbyten.
- Utveckla digital kompetens på alla nivåer.

2. Datadriven offentlig sektor

- Utveckla en datapolitik för den offentliga sektorn. Med en förvaltningsövergripande datapolitik skulle det bli lättare att knyta samman alla datainsatser och delar av datavärdekedjan i ett samlat politiskt instrument.
- Utveckla en modell för institutionellt ledarskap som främjar genomförandet av målen med datapolitik och AI i hela den offentliga sektorn. Ett sådant initiativ bör omfatta både tekniska och strategiska åtgärder.

3. Öppna data

- Utveckla en strategi för öppna data med tydligt angivna mål, åtgärder och aktörer. Strategin bör inte ses som ett isolerat dokument utan bör kopplas till bredare data- och AI-insatser inom den offentliga sektorn.
- Utveckla en nationell datainfrastruktur (inklusive för öppna data).
- Låt den centrala portalen för öppna data fungera som en plattform för flerpartssamarbeten och crowd sourcing av data. Används *HackforSweden* som en plattform för interaktion och samarbete för det digitala ekosystemet.

4.3 Myndigheten för digital förvaltning

Myndigheten för digital förvaltning, DIGG, startades 2018 som ett resultat av att flera rapporter och utredningar kommit fram till att styrningen av den digitala förvaltningen i Sverige är komplex och alltför splittrad. DIGG:s huvuduppdrag är att samordna och stödja den förvaltningsgemensamma digitaliseringen i Sverige i syfte att göra den offentliga förvaltningen mer effektiv och ändamålsenlig. Med den offentliga förvaltningen avses kommuner, regioner och statliga myndigheter. DIGG ska skapa en tydligare styrning och effektivering av de mål som regeringen löpande beslutar om.

DIGG har ett regeringsuppdrag som syftar till att öka den offentliga förvaltningens förmåga att tillgängliggöra öppna data samt bedriva öppen och datadriven innovation. Uppdraget ska slutredovisas 31 januari 2021. DIGG har även i uppdrag att samordna arbetet med grunddatadomäner och en nationell infrastruktur för säkert och effektivt informationsutbyte inom offentlig sektor.

Säker och effektiv tillgång till grunddata

Under 2019 var DIGG samordnare av regeringsuppdraget *”Säker och effektiv tillgång till grunddata”*⁴, där ett förslag på gemensamma riktlinjer för så kallade grunddata togs fram. För att tydliggöra ansvaret och öka standardiseringen av grunddata föreslog DIGG, tillsammans med deltagande myndigheter, att två uppdrag behöver bedrivas vidare:

1. Etablera nationellt ramverk för grunddata: DIGG har som uppdrag att, med stöd av Bolagsverket, Skatteverket och Lantmäteriet, etablera ett nationellt ramverk för grunddata. Uppdraget ska vara slutfört 2021-01-31.
2. Etablera grunddatadomäner: Bolagsverket, Skatteverket och Lantmäteriet har som uppdrag att, med stöd av DIGG, etablera grunddatadomäner för företag, person, fastighetsinformation och geografisk information. Uppdraget ska vara slutfört 2021-01-31.

Grunddatadomänerna kommer att omfatta såväl öppen som åtkomstskyddad data.

Säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn

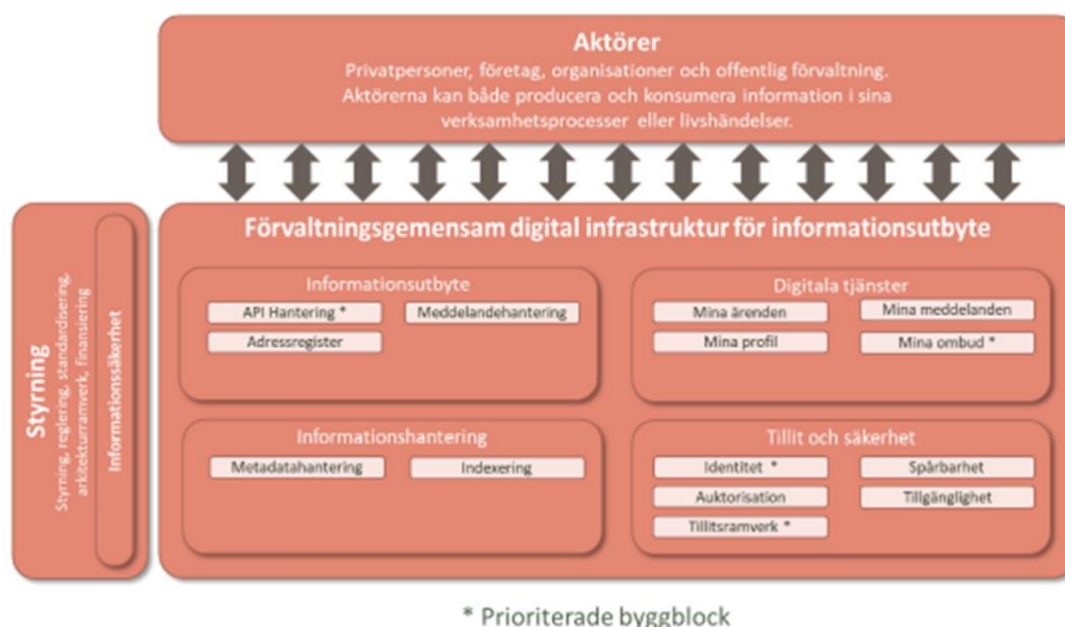
Under 2019 samordnade DIGG även uppdraget *”Säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn”*⁵. Uppdraget syftade till att skapa ökad säkerhet och effektivitet i samband med elektroniska informationsutbyten inom den offentliga sektorn. DIGG och medverkande myndigheter föreslog att det ska finnas fyra kategorier av byggblock i en förvaltningsgemensam digital infrastruktur för informations-

⁴ Regeringsuppdrag Fi2018/02149/DF, Fi2018/03036/DF och I2019/01060/DF

⁵ Regeringsuppdrag Fi2018/02150/DF, Fi2018/03037/DF och I2019/01061/DF

utbyte. Tillgängliggörande av öppna data via så kallade API:er kommer att vara en del av dessa byggblock. I grafiken nedan beskrivs byggblocken mer detaljerat.

Bild 2 – Förvaltningsgemensamma byggblock

För att realisera byggblocken kommer följande åtgärder att vidtas:

1. Framtagning av färdplan (2019 – sep 2020): DIGG och deltagande myndigheter, har i uppdrag att ta fram en färdplan för den fortsatta utvecklingen av byggblocken.
2. API-hantering (2019 – sep 2020): DIGG och deltagande myndigheter har i uppdrag att genomföra förberedelser och realisering av byggblocket API-hantering.
3. Identitetshantering (2019 – jan 2020): DIGG, Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) och deltagande myndigheter har i uppdrag att utreda nationella identifieringslösningar som stödjer den förvaltningsgemensamma digitala infrastrukturen för informationsutbyte.
4. Mina ombud: Bolagsverket och Skatteverket har uppdrag inom nationell behörighet;
 - pilot inom företagsområdet (jan 2020 – dec 2020),
 - breddning/vidareutveckling inom företagsområdet (jan 2021 – dec 2021),
 - företrädare fysisk person (jan 2021 – dec 2021), samt
 - vidareutveckling mot fler juridiska personer (jan 2022 – dec 2022).

Delrapport öppna data, öppen och datadriven innovation samt AI

Den 31 mars 2020 presenterade DIGG en delrapport som beskriver genomfört arbete enligt myndighetens regeringsuppdrag, samt ger förslag på insatser som regeringen bör uppdra till DIGG och övriga berörda statliga myndigheter att genomföra framigenom. I handlingsplanen för tillgängliggörande och vidareutnyttjande av öppna data, föreslår DIGG ett flertal åtgärder som är grundläggande förutsättningar för att offentlig verksamhet i Sverige ska kunna tillgängliggöra öppna data på ett kvalitativt och kostnadseffektivt sätt.

Bild 3 – DIGGs förslag på handlingsplan

Etablera en nationell datapolitik för en öppen, innovativ och effektiv förvaltning (se kap 2.1)	Effektivisera datahantering, processer och datainfrastruktur (se kap 2.2)	Motivera och engagera (se kap 2.3)
Anta International Open Data Charter (IODC) <ul style="list-style-type: none"> Sverige bör anta principerna inom IODC som ramverk för öppenhet i den datadrivna förvaltningen DIGG bör utnämnas som nationell kontaktpunkt 	Säkra långsiktighet för en plattform för datadriven innovation <ul style="list-style-type: none"> Skapa långsiktighet för utveckling, interaktion och inspiration på Sveriges dataportal Gemensam hantering och infrastruktur för API:er 	Öka samskapande för digital innovation <ul style="list-style-type: none"> Etablera verksamhet och plattform för utmaningsdriven innovation som integreras med Hack for Sweden DIGG bör långsiktigt leda Hack for Sweden
Ta fram en nationell datastrategi <ul style="list-style-type: none"> Uppmuntrar till öppenhet som standard och inbyggd öppenhet Strategin ska vara konkret med vision, mål, åtgärder och tidsplan 	Synliggör data och planera tillgängliggörande <ul style="list-style-type: none"> Offentliga organisationer ska publicera kataloger över den information som lämnas ut för vidareutnyttjande Ta fram planer för tillgängliggörande 	Samordna arbetet för data som efterfrågas i samhället <ul style="list-style-type: none"> Etablera ett forum för data som efterfrågas i samhället
Finansiera ett avgiftsfritt tillgängliggörande <ul style="list-style-type: none"> Prioritera särskilt värdefulla datamängder 	Möjliggör inbyggd öppenhet genom rätt krav vid upphandling <ul style="list-style-type: none"> Ta fram stöd för kravställning vid upphandling Uppdatera ramavtalen 	Skapa en öppen och transparent inköpskedja <ul style="list-style-type: none"> Statistik om annonsdatabaser enligt öppenhet som standard Öppna upp inköpsdata
Säkra tydlig styrning och samordning av den förvaltningsgemensamma datapolitiken <ul style="list-style-type: none"> Bygg upp en organisation för att samordna, stödja och följa upp offentlig förvaltning 	Genomför nationell kraftsamling för statistikdata <ul style="list-style-type: none"> Ta fram styrande föreskrifter för öppna data Genomföra konsultationer med konsultationer med användare 	Fortsätt insatser för att öka kunskapen om öppna data <ul style="list-style-type: none"> Genomföra aktiviteter för att öka kunskapen under 2021-2022

DIGG konstaterar också att den nationella dataportalen, www.öppnadata.se, behöver vidareutvecklas för att möta de behov som finns avseende nya funktioner och liknande. Den nya dataportalen kommer heta www.dataportal.se.

DIGG konstaterar också att nuvarande plattform för öppen och datadriven innovation, www.challengesgov.se, inte uppfyller de krav som ställs utifrån den roll som plattformen bör ha i ett framgångsrikt innovationssystem, och att den därför behöver vidareutvecklas.

4.4 Sveriges Kommuner och Regioner

Sveriges Kommuner och Regioner, SKR, driver inte längre öppna data-frågan på det sätt som skedde för några år sedan. Däremot är SKR en aktiv och viktig part i de initiativ och insatser som genomförs av andra aktörer.

SKR är även ägare av Inera. Inera tillhandahåller kompetens inom digitalisering för att stödja verksamhetsutveckling och utveckling av gemensamma digitala lösningar för kommuner och regioner. De ansvarar även för förvaltning och utveckling av digitala tjänster för allmänheten. Inera faciliterar bland annat ett nätverk, *Arkitekturgemenskapen*, som syftar till att utveckla och etablera gemensamma digitala infrastrukturlösningar för regioner och kommuner. Arkitekturgemenskapen består av representanter från regioner och kommuner samt privata utförare.

4.5 Ökad användning av öppna Data i Stockholmsregionen

Kommunerna i Stockholmsregionen kraftsamlar för att tillgängliggöra mer öppna data till små och medelstora företag, genom projektet *"Ökad användning av öppna data i Stockholmsregionen"* (ÖDIS). Projektet syftar till att utveckla gemensamma standarder för öppna data, att tillgängliggöra mer öppna data och att stimulera företagens användning av kommunernas öppna data. I projektet medverkar samtliga 26 kommuner i Stockholm och även ett flertal privata aktörer, exempelvis Hitta.se, Hemnet, Google, Skanska, Smart Stad programmet (IoT), samt Räddningstjänsten.

Projektet har kartlagt vilka öppna datamängder som företagen vill ha och arbetar för att standardisera och tillgängliggöra öppna data enligt dessa önskemål. Projektet omfattar även att tillgängliggöra öppna data direkt från sensorer.

4.6 Nationell Skalning Öppna Data

2019 initierades projektet "*Nationell skalning öppna data*" (NSÖD) som leds av forskningsinstitutet RI.SE. Projektet syftar till att stimulera att fler kommuner och regioner tillgängliggör öppna data, bland annat genom att genomföra utbildningsinsatser samt utveckla arbetsmodeller som kan underlätta offentliga verksamheters arbete med att tillgängliggöra öppna data.

Projektets inriktning är att ta tillvara på och sprida resultatet från tidigare initiativ som exempelvis kollektivtrafikens gemensamma projekt, "*Kraftsamling Öppna Data*", och ÖDIS-projektet (punkt 4.5). En viktig utgångspunkt är att de öppna datamängder som tillgängliggörs är efterfrågade och att dessa följer en gemensam standard för att underlätta återanvändning.

I projektet medverkar ett 10-tal kommuner, tre regioner samt DIGG, Lantmäteriet och Trafikverket för att nämna några.

4.7 City as a Platform

Projektet "*City as a Platform*" (CaaP) är ett systerprojekt till NSÖD som också leds av RI.SE. Bakgrunden till projektet är att många städer har börjat testa uppkopplade sensorer och internet of things (IoT) för att förstå hur de kan använda sig av data för att till exempel effektivisera befintliga processer, få bättre överblick och generera bättre beslutsunderlag eller erbjuda invånarna nya innovativa tjänster.

Gemensamma frågeställningar, utmaningar och lösningar kring IoT och datahantering adresseras och hanteras i olika pilotprojekt (PoC). Projektets målbild är bland annat att det ska vara enkelt att flytta tjänster mellan städerna. PoC:arna ska påvisa att detta är möjligt. En viktig aspekt blir dessutom att säkra nationell förankring bland alla relevanta aktörer samt att föreslå en nationell förvaltningsmodell av de ramverk, standards och datamodeller som arbetas fram i projektet.

Ett annat mål för CaaP-projektet är att skapa ett så kallat "*Smart City Lab*", en hubb för samverkan som ska bistå kommuner, teknik- och tjänsteleverantörer samt allmänheten i arbetet med att utveckla den smarta staden – City as a Platform.

4.8 Regional samverkan i Västra Götaland

I november 2019 beslutade Regionutvecklingsnämnden i Västra Götaland att starta ett projekt för att etablera en regional samverkan inom öppna data. Projektets syfte är att stimulera och underlätta för kommunala och regionala förvaltningar att tillgängliggöra öppna data, som en naturlig del av verksamheternas informationsbehandling och digitala utveckling. 49 kommuner och ett 50-tal regionala förvaltningar omfattas av projektet.

En regional arbetsgrupp med expertis inom juridik, informatik, teknik och metodstöd, finns etablerad som ska planera, samordna och följa upp arbetet med öppna data i regionen. Arbetsgruppen kommer dels att leda och samordna regionala projekt och dels stödja kommunala och regionala verksamheter i deras arbete med att tillgängliggöra öppna data. En regional teknisk plattform för öppna data finns även etablerad.

Västra Götaland stödjer även andra regioner i Sverige med att etablera en liknande samverkan inom öppna data, genom Tillväxtverkets Digitaliseringskoordinatornätverk.

5 Internationell utblick

I detta avsnitt beskrivs internationella initiativ och förutsättningar för öppna data som är relevanta och på sikt förväntas ha en påverkan både på Region Västerbotten och kommunerna i regionen. En etablering av en regional samverkan inom öppna data kan vara ett effektivt och bra sätt att möta de krav och behov som i framtiden eventuellt kommer.

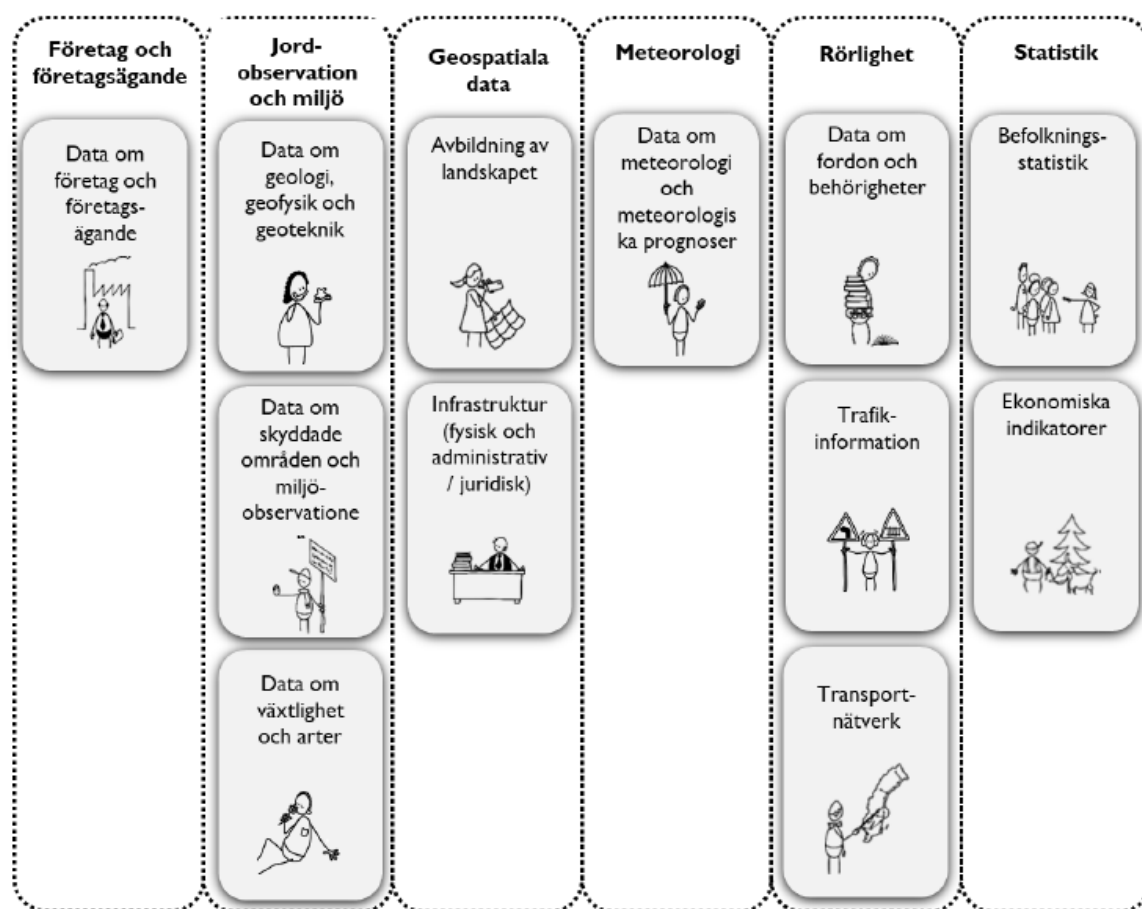
5.1 PSI-direktivet

År 2010 infördes den så kallade PSI-lagen, lagen om vidareutnyttjande av handlingar från den offentliga förvaltningen (2010:566), i Sverige (2010:566). Enligt lagen ska myndigheter publicera en så kallad PSI-förteckning, över vilka typer av handlingar som tillhandahålls elektroniskt så att näringsliv och allmänheten i stort ska kunna vidareutnyttja dem.

2019 beslutade EU-kommissionen att PSI-direktivet ska vidareutvecklas. Detta kommer ställa nya krav på medlemsländerna, däribland Sverige. Förändringen innebär att kommissionen kommer att ta fram en EU-gemensam lista på särskilt värdefulla datamängder, så kallade "high value data", som anses bidra till samhällsekonomiska vinster inom EU. Medlemsländerna kommer åläggas att tillgängliggöra dessa datamängder som öppna data.

Till följd av kommissionens initiativ har Lantmäteriet tilldelats i regeringsuppdrag⁶ att identifiera särskilt värdefulla datamängder i Sverige, samt beskriva vilka myndigheter som kan komma att omfattas av kravet om att tillgängliggöra dessa datamängder som öppna data. Uppdraget slutredovisades i juni 2020. I grafiken nedan beskrivs övergripande vilka datamängder som anses vara särskilt värdefulla. Senast i juli 2021 ska Sverige införa de lagar som krävs för att följa EU-kommissionens nya direktiv.

Bild 4 – Särskilt värdefulla datamängder

5.2 Open By Default

Sverige har en stark och långtgående offentlighetsprincip, vilket givetvis är något vi i Sverige ska vara stolta över. Men en viktig aspekt att beakta är att en sådan princip bygger på en reaktiv grund, nämligen att informationen måste begäras innan den tillhandahålls.

⁶ Regeringsuppdrag I2019/01415/DF

Målet med öppna data är proaktivt, vilket innebär att stater ska beakta en ”open by default” princip, vilket innebär att data som kan tillgängliggöras utan att det strider mot någon författning eller säkerhetsrisk ska tillgängliggöras, utan att någon har begärt det.

En samverkande statsförvaltning ska i sig vara proaktiv och en föregångare i tillgängliggörandet av de komponenter som bidrar till ökat samskapande tillsammans med civilsamhälle, näringsliv och medborgare. Då öppna data generellt sett är ett av de områden där Sverige internationellt inte kommer upp till en ranking som kan bedömas som tillfredställande, trots att öppna data är ett mycket relevant område för att uppnå Open Government Partnerships (OGP) övergripande mål, ser regeringen det som angeläget att gentemot OGP åta sig att verka för en ökad tillgång av öppna data⁷.

Signalvärdet i att Sveriges regering ser det som angeläget att tillämpa principen open by default och verka för en ökad tillgång av öppna data, är givetvis stort. Tydliga mål, principer och strategier för hur Sverige ska arbeta med öppna data och datadriven innovation är avgörande för alla regionala och lokala initiativs framgång.

5.3 LIVING-IN.EU

Deklarationen LIVING-IN.EU är en avsiktsförklaring som syftar till att med gemensamma krafter främja en hållbar digital omvandling av städer och samhällen inom EU.

Principer

- *En medborgarcentrerad strategi.*
- *En stadsledd strategi på EU-nivå.*
- *Staden som ett medborgardrivet och öppet ekosystem för innovation.*
- *Etisk och socialt ansvarsfull åtkomst, användning, delning och hantering av data.*
- *Teknik som en grundförutsättning.*
- *Interoperabla digitala plattformar baserade på öppna standarder och tekniska specifikationer, programmeringsgränssnitt (API) och gemensamma datamodeller.*

Målet är att samarbeten mellan olika geografiska områden och sektorer ska främja innovation och göra det möjligt för städer och samhällen att utveckla ändamålsenliga, kostnadseffektiva och medborgarcentrerade digitala tjänster. Därför ligger fokus i förklaringen på uppbyggnad och utvidgning av öppna, interoperabla, sektorsövergripande och gränsöverskridande plattformar som ett sätt att främja digital omvandling. På detta sätt ska teknisk suveränitet och gemensamt skapande av digitala lösningar uppnås, som inte låser EU:s städer och samhällen till viss teknik.

⁷ Sveriges handlingsplan för Open Government Partnership 2019–2021

Ambitionen är att deklARATIONEN ska undertecknas av alla städer inom EU. Genom att underteckna deklARATIONEN förbinder sig städerna att följa ett antal principer och vidta ekonomiska, tekniska och rättsliga åtgärder, åtgärder för utbildning och kapacitetsuppbyggnad, samt etablera rutiner för uppföljning och utvärdering.

6 Samordning av öppna data i Region Västerbotten

6.1 Nuläge

För att ta reda på hur aktivt kommunala och regionala verksamheter i Region Västerbotten arbetar med att tillgängliggöra öppna data har en kartläggning genomförts. Kartläggningen har genomförts på två olika sätt. Dels genom att söka efter öppna data på kommunernas och de regionala förvaltningarnas hemsidor, och dels genom en enkät som har skickats till samtliga kommuner och regionala förvaltningar i Region Västerbotten för besvarande.

6.1.1 Öppna data på kommunala och regionala hemsidor

Kartläggningen av kommunernas och de regionala förvaltningarnas hemsidor visade att:

- Sex av Region Västerbottens kommuner; Robertsfors kommun, Skellefteå kommun, Umeå kommun, Vindelns kommun, Arjeplogs kommun (ingår i samarbete) och Örnköldsviks kommun (ingår i samarbete), samt Länstrafiken Västerbotten tillgängliggör öppna data i någon form.
- Hos fyra av kommunerna; Robertsfors kommun, Vindelns kommun, Arjeplogs kommun samt Örnköldsviks kommun, är den öppna datan publicerad via sökvägen www.hemsida.se/PSIDATA, vilket var ett direktiv som SKR gick ut med för några år sedan till samtliga kommuner och regioner. Även Umeå kommun använder sökvägen ovan, men hänvisar vidare till sin portal för öppna data www.opendata.umea.se. Hos Skellefteå kommun påträffades den öppna datamängden genom att söka på kommunens hemsida.
- Länstrafiken Västerbottens öppna data tillgängliggörs genom en gemensam teknisk plattform, Samtrafiken, som delas av alla kollektivtrafikbolag i Sverige.
- Robertsfors kommun, Skellefteå kommun, Vindelns kommun, Arjeplogs kommun och Örnköldsviks kommun tillgängliggör endast en (1) öppna datamängd – nyckeltal från kommun- och landstingsdatabasen Kolada.
- Umeå är den kommun som tillgängliggör flest typer av öppna data. De har öppna data publicerade inom områden som exempelvis befolkning och samhälle, miljö och energi, ekonomi och finans, utbildning, kultur och fritid.
- Övriga kommuner och regionala förvaltningar inom Region Västerbotten tillgängliggör ingen öppna data.

6.1.2 Resultat av genomförd enkät

Som ett komplement till kartläggningen av öppna data på kommunernas och regionens hemsidor genomfördes en enkät som skickades till kommunerna och regionens förvaltningar.

Syftet med enkäten var att få svar på följande frågeställningar:

1. Hur aktivt regionala och kommunala verksamheter arbetar med att tillgängliggöra öppna data?
2. Upplevda hinder och utmaningar för att tillgängliggöra öppna data?
3. Vilket behov av stöd som önskas om en regional samverkan inom öppna data skulle etableras?
4. Om det finns en vilja hos kommunala och regionala verksamheter att medverka i en regional öppna data-samverkan.

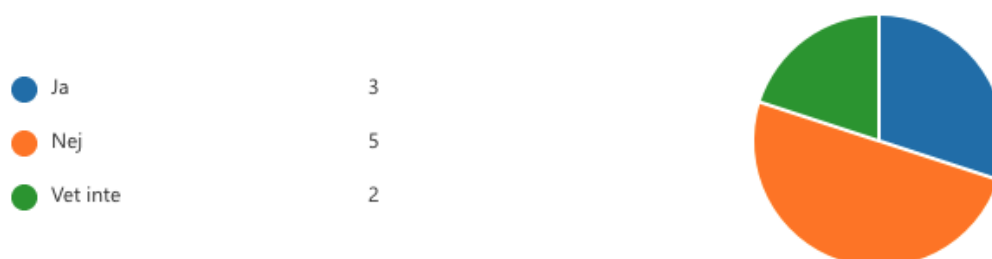
Totalt har 10 svar inkommit. Tre svar kommer från Region Västerbottens verksamheter och sju svar kommer från kommunerna i regionen. Sammantaget har endast en dryg tredjedel av de tillfrågade kommunerna (18 st) inkommit med svar, vilket är ett lågt deltagande.

Svarande organisationer:

1. Umeå kommun	7. Sorsele kommun
2. Region Västerbotten	8. Örnsköldsviks kommun
3. Region Västerbotten	9. Storumans kommun
4. Arjeplog kommun	10. Umeå kommun
5. Sorsele kommun	
6. Region Västerbotten	

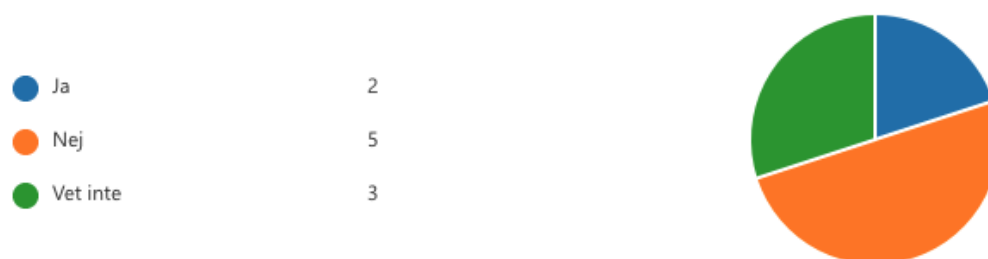
Två organisationer, Umeå kommun (2 svar) samt Örnsköldsviks kommun, har svarat att det finns ett formellt uppdrag om att tillgängliggöra information som öppna data. Fyra organisationer, Region Västerbotten (2 svar), Arjeplog kommun, Sorsele kommun och Storumans kommun, har svarat att det inte finns ett formellt uppdrag inom deras organisationer om att tillgängliggöra information som öppna data. Övriga har svarat att de inte vet om det finns ett formellt uppdrag.

Bild 5 – Finns det ett formellt uppdrag i din organisation om att tillgängliggöra information som öppna data?

En organisation, Umeå kommun (2 svar), har svarat att de har en person utsedd med särskilt ansvar för att tillgängliggöra information som öppna data. Fem organisationer, Region Västerbotten, Arjeplog kommun, Sorsele kommun, Örnsköldsviks kommun och Storumans kommun, har svarat att de inte har en utsedd person. Övriga har svarat att de inte vet.

Bild 6 – Har din kommun/region en utsedd person med särskilt ansvar för att tillgängliggöra information som öppna data?

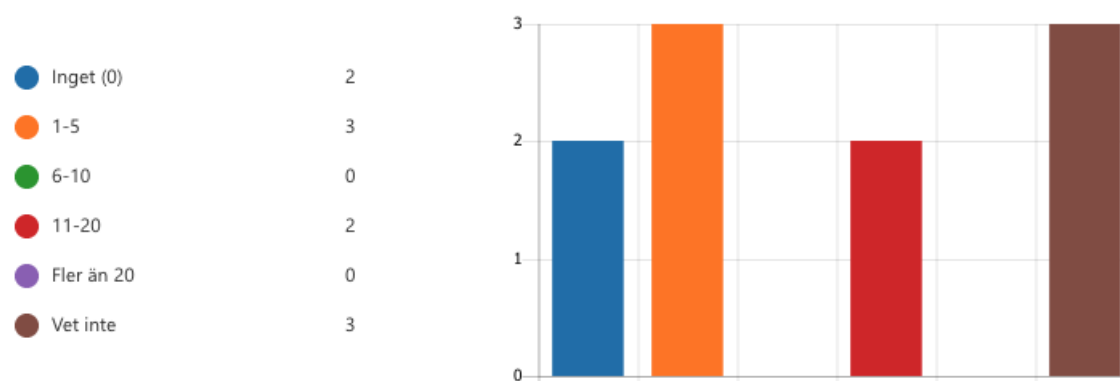
Alla svarande organisationer har värderat sin aktivitet som låg, dvs. de anser att de inte arbetar aktivt (värde 1 och 2) med att tillgängliggöra öppna data.

Bild 7 – I vilken grad anser du att din kommun/region arbetar aktivt med att tillgängliggöra öppna data?

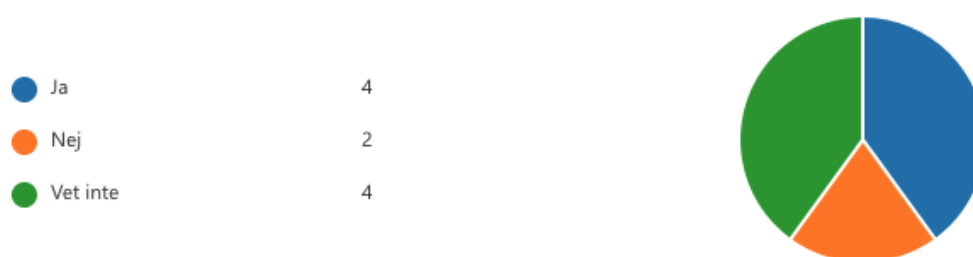
Merparten av svarande organisationer har inga eller få (1-5) typer av öppna data tillgängliggjorda. Umeå kommun är ett undantag, de anger att de har fler typer av öppna data publicerade, vilket överensstämmer med vår kartläggning av deras hemsida. Tre organisationer har svarat att de har 1-5 typer av öppna data publicerade vilket i dessa fall avser den publicerade öppna datan från Kolada.

Bild 8 – Hur många olika typer av öppna data tillgängliggör din kommun/förvaltning i dagsläget?

Tre organisationer, Umeå kommun (2 svar), Arjeplog kommun och Sorsele kommun (1 svar), har svarat att de har en webbplats eller webbsida där öppna data publiceras. Dock hittades ingen publicerad öppna data hos Sorsele kommun i samband med kartläggningen av deras hemsida. Två organisationer, Region Västerbotten och Storums kommun, har svarat att de inte har en webbplats eller webbsida där öppna data publiceras. Övriga organisationer har svarat att de inte vet.

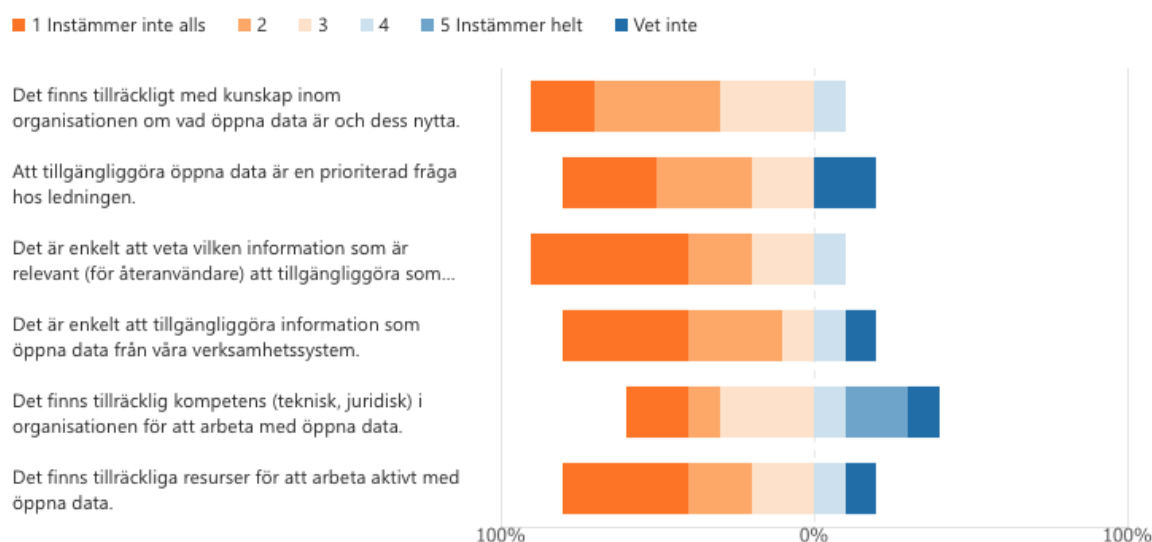
Bild 9 – Har din organisation en webbplats eller webbsida där den öppna datan publiceras?

Merparten av svarande organisationer anser sig inte ha rätt förutsättningar för att arbeta med öppna data (värde 1-3). Region Västerbotten (1 svar) är den organisation som anser sig ha högst kunskap (värde 4) inom organisationen om vad öppna data är och dess nytta.

Umeå kommun är den enda organisationen som har angett att det är någorlunda enkelt att tillgängliggöra öppna data från sina verksamhetssystem (värde 4). Region Västerbotten och Umeå kommun är de som anser sig ha tillräcklig teknisk och juridisk kompetens (värde 4 och 5) för att arbeta med öppna data.

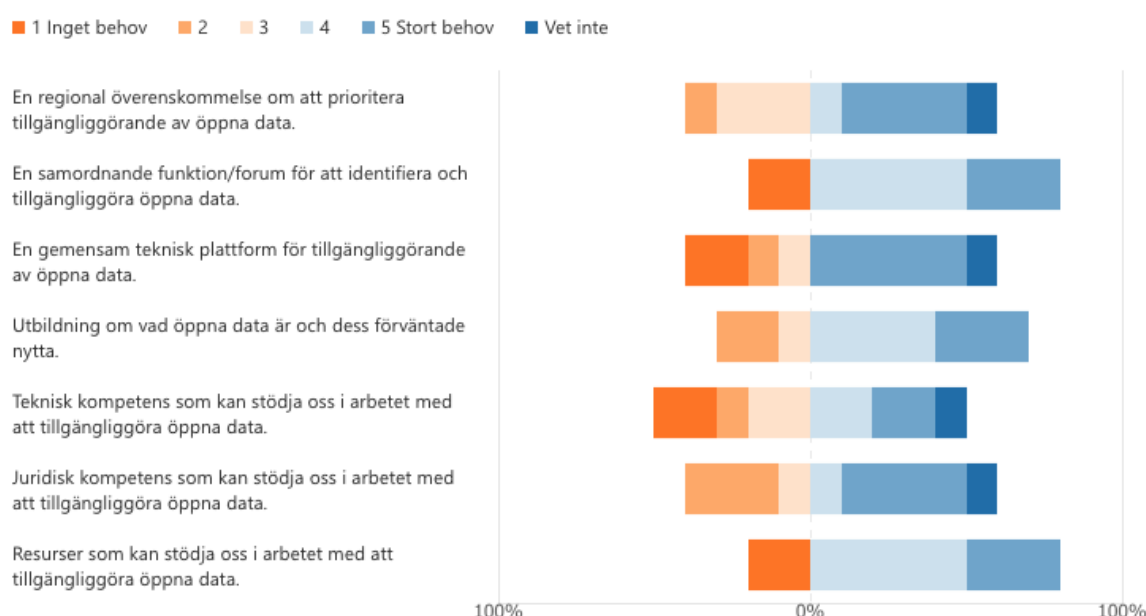
Bild 10 – I vilken grad du bedömer att det finns mognad och förutsättningar att arbeta med öppna data i din kommun, förvaltning eller organisation?

Det finns stor enighet bland svarande organisationer, om att det finns ett behov av stöd inom samtliga områden (värde 4 och 5). En samordnande funktion/forum för att identifiera och tillgängliggöra öppna data samt resurser är de områden där behovet av stöd bedöms som störst.

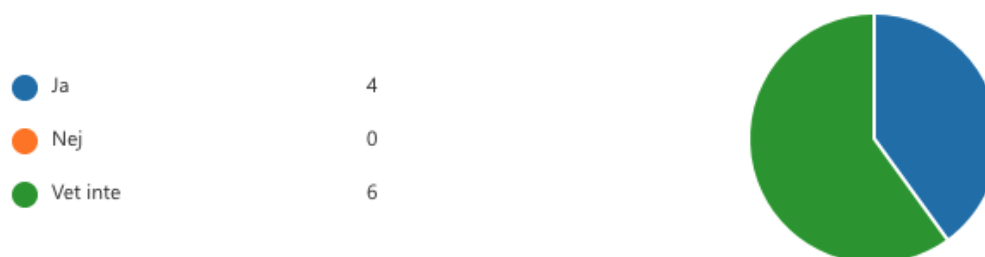
Umeå kommun är den organisation som anser sig behöva minst stöd, vilket kan förklaras av att de har kommit långt i arbetet med öppna data. Teknisk kompetens och en gemensam teknisk plattform är de två områden där behovet av stöd totalt sett bedöms som lägst.

Bild 11 – Vilken typ av stöd bedömer du att din kommun/förvaltning skulle behöva från ett regionalt öppna data-samarbete?

Fyra organisationer, Region Västerbotten (1 svar), Umeå kommun, Sorsele kommun och Örnsköldsviks kommun, har svarat att de är intresserade av att medverka i en regional samverkan inom öppna data. Övriga organisationer har svarat "Vet inte", vilket delvis beror på att de behöver mer information om vad en samverkan skulle innebära, samt att det är en kostnadsfråga. Inga organisationer har svarat att de inte är intresserade av att medverka. Däremot är det totala deltagandet i enkäten lågt, vilket även skulle kunna tyda på ett lågt intresse för en samverkan, alternativt att flera av kommunerna saknar kunskap om öppna data eller resurser för att hinna svara på enkäten.

Bild 12 – Är din kommun/förvaltning intresserad av att medverka i en regional öppna data-samverkan?

6.2 Förutsättningar för regional samordning

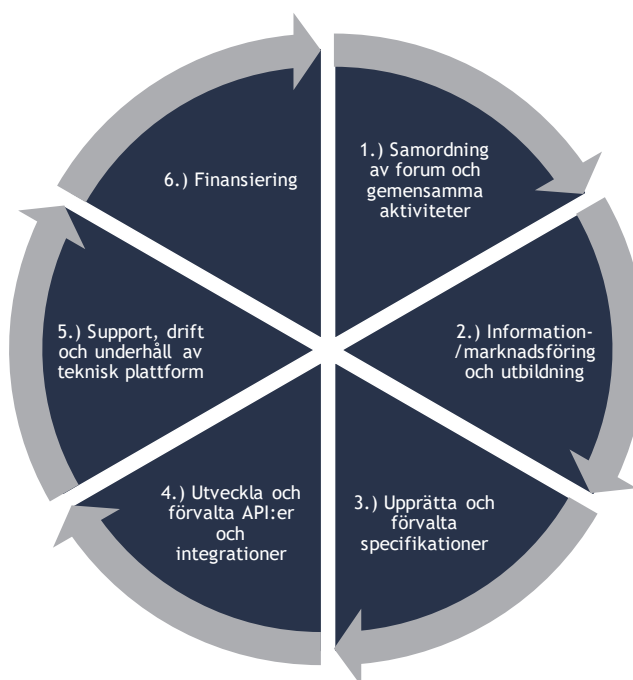
För att kunna bedöma förutsättningarna för att etablera en regional samverkan inom öppna data i Region Västerbotten, har följande aktiviteter genomförts:

1. En förmågekartläggning som ska ge svar på om Region Västerbotten och kommunerna i regionen, har tillgång till de kompetenser och resurser som krävs för att bedriva en regional samverkan inom öppna data.
2. En SWOT- och riskanalys för att identifiera interna och externa faktorer som kan ha negativ eller positiv inverkan på en regional samverkan inom öppna data.
3. En GAP-analys som syftar att beskriva ett önskat läge och vilka aktiviteter som behöver genomföras för att nå målbilden.

6.2.1 Förmågor

I grafiken nedan beskrivs sex förmågor som en gemensam samordning av öppna data i Region Västerbotten behöver behärska. Den grundläggande principen för samtliga förmågor är att uppdragen genomförs i nära samverkan med ansvariga för övriga förmågor. Arbetshypotesen är att rollerna i största möjliga mån ska tillsättas av personer eller funktioner som redan idag är verksamma i någon av Region Västerbottens kommunala eller regionala verksamheter.

Bild 13 – Förmågor som krävs för gemensam samordning av öppna data

Förmågekartläggningen visar att majoriteten av förmågorna finns inom Region Västerbotten eller kommunerna idag. Tillgången till informationsarkitekter är dock begränsade, eventuellt kan det bli aktuellt att tillsätta denna förmåga med externa resurser. Gemensamt för samtliga förmågor är att finansiering idag saknas.

Tabell 1 – Förmågekartläggning

Roll	Kommentar
Samordnaren	Förmåga att samordna och leda en regional samverkan inom öppna data finns inom Region Västerbotten. Det finns även ett antal nätverk inom Region Västerbotten för digitalisering, bredband samt it-chefsnätverk, som eventuellt skulle kunna vara forum för att samarbeta inom öppna data.
Kommunikatören	Bedömningen är att det finns relativt goda förutsättningar att tillsätta denna roll eftersom denna typ av kompetens finns både inom Region Västerbotten och hos kommunerna, i form av kommunikatörer. Frågan behöver dock utredas ytterligare för att identifiera hur rollen skulle tillsättas. Det skulle sannolikt finnas en vits med att en av de större kommunerna i regionen skulle tillhandahålla denna förmåga.
Informationsarkitekten	Det finns ett begränsat antal med resurser inom regionens kommuner och regionala verksamheter som besitter denna typ av kompetens. Frågan behöver utredas ytterligare för att kunna identifiera hur rollen skulle kunna tillsättas. Eventuellt kan rollen behöva tillsättas med externa resurser. Hos Umeå kommun och Skellefteå kommun finns informationsarkitekter som eventuellt skulle kunna vara ett stöd i arbetet. Där finns även Enterprise-arkitekter som fokuserar på att arbeta med verksamhetsförmågor och inte informatik eller teknik. Ett flertal av kommunerna medverkar även i Ineras så kallade Arkitekturgemenskapen.
Lösningssarkitekten	Bedömningen är att det finns relativt goda förutsättningar att tillsätta denna roll då flera av de större kommunerna (Umeå, Skellefteå och Örnsköldsvik) besitter denna kompetens, likaså regionen. Umeå kommun har en organisation etablerat för detta ändamål, men varje medverkande part behöver ta ett ansvar för förmågan och att få ut öppna data från sina respektive system. Det finns således en god vana om hur integrationer ska etableras, men det krävs en utredning om vem som ska anta rollen.
Förvaltningsledaren	Det finns god kompetens inom samtliga organisationer av att arbeta med förvaltning och utveckling av en regional teknisk plattform. Dock saknas det idag en juridisk konstruktion som kan inhysa en regional öppna data-samverkan, varför frågan behöver utredas ytterligare.

Roll	Kommentar
Ekonomi och juridik	Kunskap inom den ekonomiska förmågan finns hos alla organisationer i Region Västerbotten. Juridiska resurser finns inte inom regional utveckling, men däremot besitter några av de större kommunerna (Umeå, Skellefteå, Örnsköldsvik) dessa resurser och kompetenser. Dock inte inom just öppna data-området. Den juridiska förmågan behöver därför utredas ytterligare.

Förmågorna beskrivs mer detaljerat på kommande sidor.

Samordning av forum och gemensamma aktiviteter

Det behöver tillsättas en person (Samordnaren) med ett grundläggande samordningsansvar för öppna data-samarbetet i Region Västerbotten. Samordnaren kommer att vara formell kontaktperson för samarbetet med ett övergripande ansvar för att övriga förmågor tillhandahålls med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Uppdraget omfattar bl.a. att inspirera och leda nödvändiga forum inom länet för att identifiera, utveckla och tillgängliggöra öppna data-mängder. Samordnaren är övergripande ansvarig för de initiativ och aktiviteter som genomförs och handlingsplanen för länets öppna data-samverkan. Likaså omfattar uppdraget att samverka med andra relevanta externa nätverk och initiativ; näringsliv, akademi, journalister/media, frivilligsektorn, slutanvändare och allmänheten i stort. Samverkan med de nationella initiativ som pågår och skapas blir också en del av uppdraget som samordnare.

Aktiv omvärldsbevakning, informationsspridning, marknadsföring och utbildning är en annan viktig del av uppdraget.

Information, marknadsföring och utbildning

Det kommer finnas stora behov av att aktivt tillhandahålla och förmedla information, marknadsföra de initiativ och aktiviteter som genomförs, samt att utbilda politiker, tjänstemän och övriga aktörer som berörs av det öppna data-samarbetet i Region Västerbotten.

Beroende på målgrupp och syfte kommer olika arenor och kommunikationskanaler behöva användas; fysiska möten, webbinformation, nyhetsbrev, sociala media, bloggar med mera.

En väl genomtänkt kommunikationsplan kommer att vara nödvändig. Inledningsvis kommer stort fokus ligga på att sprida kunskap om öppna data och dess nytta samt vad det öppna data-samarbetet innebär, men på sikt kommer marknadsföring och information om enskilda initiativ och aktiviteter vara mer relevant att förmedla.

Det behöver tillsättas en person (Kommunikatören) med formellt ansvar för denna förmåga. Kommunikatören ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Upprätta och förvalta specifikationer

Att upprätta och förvalta specifikationer är en grundläggande förutsättning för att kunna bedriva ett ändamålsenligt och kvalitativt öppna data-samarbete inom Region Västerbotten.

Det behöver tillsättas en person (Informationsarkitekt) med formellt ansvar för denna förmåga. I praktiken innebär det att bestämma vilken information som ska tillhandahållas samt hur den ska vara strukturerad och uppbyggd (format, metadata osv). Även juridiska aspekter ska beaktas.

Utgångspunkten ska vara att i största möjliga mån standardisera och tillämpa redan framtagna specifikationer; nationella, internationella, branschrelaterade osv. I de fall sådana saknas ska nya upprättas. Dessa ska harmonisera med gällande riktlinjer, regelverk och standards inom länet. Att förvalta, vidareutveckla och tillgängliggöra specifikationer är en viktig del av uppdraget.

Informationsarkitekten ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Utveckla och förvalta API:er och integrationer

Med utgångspunkt från framtagna specifikationer, av Region Västerbotten eller annan part, behöver tekniska lösningar utvecklas och förvaltas för att tillgängliggöra den öppna datan för återanvändning. I grund och botten behöver det finnas en teknisk plattform för att skapa och tillgängliggöra öppna data-mängder.

Därutöver kommer det finnas behov av att utveckla tekniska lösningar och digitala flöden för att tillgängliggöra enskilda öppna data-mängder. Omfattningen av den lösning som ska utvecklas kan variera från fall till fall beroende rådande förutsättningar (organisatoriska, juridiska, tekniska osv.) samt på vilket sätt den öppna datan är tänkt att återanvändas.

Det behöver tillsättas en person (Lösningsarkitekt) med formellt ansvar för denna förmåga. Lösningsarkitekten ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser, exempelvis systemutvecklare, finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Support drift och underhåll av teknisk plattform

Sannolikt kommer en gemensam regional teknisk plattform, för att skapa och tillgängliggöra öppna data, bestå av en mängd olika it-system och digitala tjänster som ska förvaltas och vidareutvecklas. Support, drift och underhåll är grundläggande komponenter i ett sådant arbete.

Vanligtvis behöver ett flertal olika leverantörer anlitas för detta ändamål, oftast organiseras och samordnas detta genom en operativ it-avdelning (intern eller extern). Det är också vanligt att en förvaltningsmodell tillämpas, exempelvis PM3, för att säkerställa att den tekniska plattformen (Förvaltningsobjektet) förvaltas och utvecklas ändamålsenligt.

Det behöver tillsättas en person (Förvaltningsledare) med formellt ansvar för denna förmåga. Förvaltningsledaren ska säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser, exempelvis system- & supporttekniker, finns tillgängliga för att kunna genomföra uppdraget med den tillgänglighet, kvalitet och genomförandekraft som förväntas.

Ekonomi och juridik

Den sista förmågan omfattar både ekonomi och juridik. De kan givetvis delas upp i två förmågor eftersom båda är viktiga, men med tanke på uppdragens omfattning (i %) har de organiserats inom en och samma förmåga.

Hur som helst, för att kunna bedriva en regional öppna data-samverkan i Region Västerbotten, kommer det behöva tillföras finansiella medel som kommer behöva budgeteras inom olika områden och följas upp. Samarbetet kommer dels vara förknippat med fasta kostnader i form av:

- Personella resurser och tekniska plattformar som krävs för att genomföra den regionala samordningen och tillgängliggöra öppna data-mängder.
- Dessutom kommer det behöva tillföras medel för att finansiera informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser.
- Likaså kan det bli aktuellt att sponsra de initiativ och aktiviteter som syftar till att utveckla och tillgängliggöra öppna data-mängder.

En finansieringsmodell kommer behöva utarbetas för dessa ändamål. Det kommer också behöva tillföras viss juridisk kompetens till de initiativ och aktiviteter som löpande genomförs.

Bedömningen är att Samordnaren skulle kunna vara formellt ansvarig för dessa förmågor och därmed säkerställa att nödvändiga kompetenser och resurser (ekonomi, juridik, statistik) finns tillgängliga om och när behov uppstår.

6.2.2 SWOT- och riskanalys

Inom ramen för nulägesanalysen har en SWOT- och riskanalys genomförts. Identifierade hot och svagheter har riskanalyserats (sannolikhet och konsekvens) och en åtgärdsplan har arbetats fram för samtliga risker.

Frågeställningen som analyserats i SWOT-analysen är:

- "Är det möjligt att etablera en gemensam samverkan för att tillgängliggöra öppna data i Region Västerbotten?"

SWOT-analysen visar att det finns flera interna och externa faktorer som kan ha positiv inverkan på en regional samverkan inom öppna data. Exempelvis finns det idag ett etablerat samarbete i Region Västerbotten för att utveckla e-tjänster, som eventuellt skulle kunna fungera som forum för att påbörja en samverkan inom öppna data. Flera av kommunerna har också fattat formella beslut om att tillgängliggöra information som öppna data.

Ytterligare en styrka är att det finns god kunskap och erfarenhet hos Umeå och Skellefteå kommun av att tillgängliggöra öppna data. Umeå kommun är den organisation som är mest aktiv och även har en teknisk plattform etablerad. Plattformen har etablerats inom ramen för projektet *Ruggedised* som syftar till att förstå effekterna av smart stad insatser, genom visualisering av statisk och realtidsuppdaterad öppna data. Beslutstødsplattformen är ett sätt att säkerställa att politiker, medborgare och statstjänstemän i det strategiska planeringsarbetet med att utveckla kommunen i en hållbar riktning.

Inom Skellefteå kommun finns det en uttalad strategi och plan för att börja arbeta aktivt med att tillgängliggöra öppna data. Anskaffning av en teknisk plattform för ändamålet pågår och det finns även en uttalad vilja från Skellefteå om att samverka med övriga kommuner och Region Västerbotten. I ett sådant scenario skulle Skellefteås tekniska plattform kunna utökas till att bli en regional plattform.

En samverkan inom öppna data lyfts fram som en möjliggörare för att dela kompetens och finansiering, vilket ses som en grundläggande förutsättning för att komma igång med arbetet kring öppna data hos merparten av kommunerna. Öppna data lyfts också som en möjliggörare för att skapa förutsättningar för intern och extern innovation. Genom att dela information som öppna data skulle exempelvis näringslivet och allmänheten kunna bidra till att förbättra den offentliga servicen genom nya digitala tjänster. Öppna data skulle också skapa förutsättningar för att göra benchmarking mellan kommuner vilket kan bidra till insikter för ökad effektivitet.

SWOT-analysen visar också på ett antal faktorer som kan ha en negativ inverkan på en regional samverkan inom öppna data. Flera av de risker som har identifierats bedöms ha ett högt riskvärde. Exempel på de risker som lyfts fram är avsaknad av finansiella medel för att arbeta med öppna data, avsaknad av personella resurser där tid behöver prioriteras till andra initiativ, risken att inte nå en politisk enighet om att etablera en regional

samverkan, samt avsaknad av personer med ett uttalat uppdrag om att samordna arbetet med öppna data.

För att hantera identifierade risker har ett antal åtgärder tagits fram. En grundläggande förutsättning är att det krävs ett formellt beslut om att arbeta aktivt med öppna data i Region Västerbotten. Eventuellt kommer det att finnas stöd för en sådan satsning i den kommande regionala utvecklingsstrategin (RUS) som kommer att gälla från år 2021 och framåt. En samordnare behöver tillsättas och finansiella medel behöver också tillföras, exempelvis genom att söka olika former av strukturfondsmedel. Genomgående krävs det också åtgärder i form av informations- och utbildningsinsatser för att sprida kunskapen och vad öppna data är och dess nytta. Detta skulle på sikt kunna skapa ett större intresse hos flera organisationer inom Region Västerbotten, vilket är nödvändigt för att initiera arbetet med att etablera en gemensam samverkan för att tillgängliggöra öppna data inom regionen.

I tabellerna på kommande sidor beskrivs resultatet av SWOT-analysen och tillhörande riskanalys.

Tabell 2 – Resultat av genomförd SWOT-analys

<p>Styrkor</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns flera samarbeten etablerade som kan användas för att samverka kring öppna data; bredband, it (teknik/plattformar), digitalisering och eHälsa. • Det finns flera universitet i regionen som kan vara kravställare och konsument av öppna data i forskning och undervisning. • Umeå kommun har en teknisk plattform etablerad som eventuellt skulle kunna utökas till att bli en regional plattform. • Det finns god kunskap i regionen om att tillgängliggöra öppna data. • Det finns tidigare erfarenhet av att samverka kring öppna data i regionen (Open North). • Det finns flera samarbeten etablerade i regionen för gemensam drift av tekniska plattformar som ev. kan användas för att juridiskt lösa en samverkan. • Sjukvårdssidan har en data lake som kan lagra en stor mängd data och som kan ta emot i princip alla typer av format. • Lantmäteri och Miljö och hälsoskydd är två enheter som tidigt har visat intresse och publicerat öppna data. • Det finns teknisk kompetens och kunskap för hur man kan ajourhålla data med hjälp av FME server. 	<p>Svagheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Det finns ingen uttalad politiskt vilja inom regionen att arbeta med öppna data, med undantag av Skellefteå, Umeå och Örnsköldsvik. Öppna data-arbetet sker till stora delar utan resurser och mandat. • Det saknas personer med ett uttalat uppdrag att leda och samordna arbetet med öppna data. • I mindre kommuner är enskilda personer med i flera olika roller och samarbeten, vilket medför att tiden behöver prioriteras mellan olika insatser. • Svårighet att påvisa nyttoeffekter med öppna data. • Låg kunskap om vad som avses med öppna data skapar ett naturligt motstånd. Andra insatser bedöms ha större aktualitet och värde. • Det saknas idag finansiella medel för att arbeta med att tillgängliggöra öppna data.
<p>Möjligheter</p> <ul style="list-style-type: none"> • Genom att skapa öppna data kan mer avancerade e-tjänster skapas; både interna och externa tjänster avses. Exempelvis inom miljö, hälsa, sport och fritid där det ofta är relevant att dela data mellan olika huvudmän. • Öppna data kan skapa förutsättningar för att göra benchmarking mellan kommuner med liknande storlek, organisering osv. • Öppna data kan skapa förutsättningar för både intern och extern innovation. Personalen får åtkomst till data som de normalt inte har, vilket kan bidra till ökad effektivitet och insikt. Näringslivet och allmänheten kan även bidra till att förbättra den offentliga servicen och/eller underlätta vardagen för var och en med nya digitala tjänster. • Genom att lägga ut information och beskriva utmaningar kopplat till denna, kan den offentliga verksamheten få hjälp att hitta lösningar. • Visa på goda exempel för att skapa intresse, bland annat genom att skapa visualiseringar och liknande. • Corona-pandemin är ett exempel på värdet av att dela data; ökad kunskap och snabbhet. • En styrka att flera aktörer samverkar inom området; kompetens, finansiering och signalvärde 	<p>Hot</p> <ul style="list-style-type: none"> • De potentiella datakonsumenterna anser att de kommunala datamängderna är för avgränsade; mer data samt gemensamma standards och API:er krävs för att det ska vara intressant att återanvända den öppna datan. • Den offentliga verksamheten tar inte ett tillräckligt stort grepp kring frågan när vi enbart pratar om öppna data. Istället borde öppna data vara en del av en större kontext, dvs. insatser som bidrar till tillväxt, ex. innovationsupphandlingar, hackatons. • De affärsmässiga villkoren (med systemleverantörerna) hämmar tillgängliggörande av öppna data; kan kosta pengar eller vara tekniskt omöjligt att få ut.

Tabell 3 – Resultat av genomförd Riskanalys

ID	Risk	Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde	Åtgärd
R1	Det finns ingen uttalad politiskt vilja inom regionen att arbeta med öppna data, med undantag av Skellefteå, Umeå och Örnsköldsvik. Det finns risk att vi inte får en politisk enighet om ett regionalt samarbete inom öppna data.	4	5	20	Visa på konkreta exempel på nyttan med öppna data. Förklara att öppna data är en naturlig del av informationshanteringen. I nästa RUS finns det troligtvis en skrivning om att använda data som resurs (öppna data).
R2	Det saknas personer med ett uttalat uppdrag att leda och samordna arbetet med öppna data.	4	4	16	Kopplad till R1. Eventuellt kan det vara en uppgift för Tillväxtverket att driva genom de regionala digitaliseringskoordinatorerna.
R3	I mindre kommuner är enskilda personer med i flera olika samarbeten och sitter på flera roller, vilket medför att tiden behöver prioriteras mellan olika insatser.	5	4	20	Krävs ett formellt uppdrag. Mindre kommuner skulle kunna gå ihop och samverka, exempelvis Lystkom.
R4	Svårighet att påvisa nyttoeffekter med öppna data.	3	4	12	Informations- och kunskapsspridning. Hitta en ambassadör för öppna data inom varje verksamhet. Arbeta aktivt för att hitta datakonsumenter. Påvisa vad som sker på nationell nivå.
R5	Låg kunskap om vad som avses med öppna data skapar ett naturligt motstånd. Andra insatser bedöms ha större aktualitet och värde.	4	3	12	Samma som R4.
R6	Det saknas idag finansiella medel för att arbeta med att tillgängliggöra öppna data.	4	5	20	Finns möjlighet att söka projektmedel som är kopplat till mål i kommande RUS:en. Strukturfondsmedel och liknande kan också sökas.

ID	Risk	Sannolikhet	Konsekvens	Riskvärde	Åtgärd
R7	De potentiella datakonsumenterna anser att de kommunala datamängderna är för avgränsade; mer data samt gemensamma standards och API:er krävs för att det ska vara intressant att återanvända den öppna datan.	4	4	16	Pågår insatser nationellt genom DIGG, NSÖD, ÖDIS, etc. för att ta fram standardiserade datamängder vilket förhoppningsvis kommer att öka intresset. Likaså kommer fastställandet av särskilt värdefulla datamängder påverka utvecklingen positivt. Genom samarbeten kring öppna data kan ökat intresse uppnås.
R8	Den offentliga verksamheten tar inte ett tillräckligt stort grepp kring frågan när vi enbart pratar om öppna data. Istället borde öppna data vara en del av en större kontext, dvs. insatser som bidrar till tillväxt, ex. innovationsupphandlingar, hackatons.	5	3	15	Involvera näringslivsutvecklare, akademien, allmänheten, inkubatorer och liknande för att skapa ett intresse och ta vara på den samlade kompetensen.
R9	De affärsmässiga villkoren (med systemleverantörerna) hämmar tillgängliggörande av öppna data; kan kosta pengar eller vara tekniskt omöjligt att få ut.	4	5	20	Ställ krav på öppenhet vid upphandling av nya system. I DIGG:s handlingsplan föreslås åtgärder i alla avtal som Kammarkollegiet och Kommentus upprättar.
R10	Det saknas personella resurser för att arbeta med öppna data.	4	5	20	Genom ett regionalt eller delregionalt samarbete kan resurser och kunskap delas mellan flera olika huvudmän.
R11	Det finns en rädsla för att tillgängliggöra öppna data eftersom det kan leda till förlorade intäkter, man vill inte släppa kontrollen på den data man har.	3	3	9	Krävs en tydlig signal från politik och tjänstemannaledning att tillgängliggöra öppna data.

6.2.3 GAP-analys

Som en del i bedömningen av förutsättningarna för en regional samordning av öppna data, har en GAP-analys genomförts med syfte att beskriva ett önskat läge och vilka aktiviteter som behöver genomföras för att nå det önskade läget.

Analysen visar att det, baserat på kartläggning av nuläge och bedömning av gällande förutsättningar, både finns faktorer som talar för och emot en etablering av en regional samverkan inom öppna data i Region Västerbotten.

De faktorer som talar för en etablering är dels att det finns god kunskap och erfarenhet av att tillgängliggöra öppna data i regionen, hos Umeå och Skellefteå kommun. Etablering av en regional samverkan skulle också kunna skapa goda förutsättningar för övriga kommunala och regionala verksamheter att tillgängliggöra öppna data på ett enkelt, effektivt och kvalitativt sätt. Bedömningen är också att det är en tidsfråga innan det kommer ställas större regulatoriska krav på att kommunala och regionala verksamheter ska tillgängliggöra öppna data, varvid en samverkan inom regionen kan underlätta för alla parter att möta dessa krav.

Det finns även flera faktorer som talar emot en etablering av en regional samverkan inom öppna data. Den mest avgörande faktorn är att analysen påvisat att det verkar vara ett lågt intresse från kommunerna i regionen om att vilja samverka kring öppna data. Ett sådant exempel är att endast 7 av 18 kommuner svarat på vår enkät. Förväntningarna på vad en regional samverkan skulle innebära (dela kunskap, dela på den tekniska plattformen, etc.) har också visat sig skilja mellan kommunerna beroende på bland annat kommunstorlek, kunskapen om öppna data, samt hur långt respektive kommun kommit i arbetet med att publicera öppna data. För att etablera en samverkan krävs det även att personer i ledande positioner, både på regional och kommunal nivå, driver på arbetet med öppna data, vilket till stora delar saknas idag. Begränsade resurser i kombination med det låga intresset talar således emot att driva frågan kring en regional etablering vidare.

Baserat på ovan beskrivna faktorer, för och emot en etablering, är således bedömningen att ett rimligt önskat läge för Region Västerbotten är att börja samverka inom öppna data i mindre skala. Ett första steg skulle kunna vara att arbeta med att tillgängliggöra öppna data inom ett visst verksamhetsområde, som exempelvis Geodata. Dels är Geodata generellt intressanta datamängder hos datakonsumenterna. Dessutom är det ett område där man inom regionen har etablerade strukturer, resurser och finansiering för att bedriva en samverkan. Det finns exempelvis ett intresse och värde av att kunna slå samman geografiska data från kommunerna i en gemensam regional Geodata-portal. En sådan åtgärd skulle även kunna påvisa den konkreta nyttan med öppna data, vilket i sin tur kan öka intresset och insikten om nyttan med att tillgängliggöra öppna data, för övriga verksamhetsområden hos kommunerna och Region Västerbotten. Bedömningen är att en dialog kring detta skulle kunna påbörjas under våren 2021, med målet att ha en regional öppna data-samverkan inom Geodata etablerad år 2022.

Dessutom är förslaget att genomföra olika former av utbildningsinsatser inom öppna data för att öka kunskapen om vad öppna data är och dess nytta, med syftet är att öka intresset och drivkraften för öppna data inom fler verksamhetsområden. Sådana utbildningar skulle kunna anordnas av regionen under 2021.

6.2.4 Förslag till handlingsplan

Inom ramen för nulägesanalysen har ett förslag till handlingsplan tagits fram. Handlingsplanen hanterar i princip två olika scenarios:

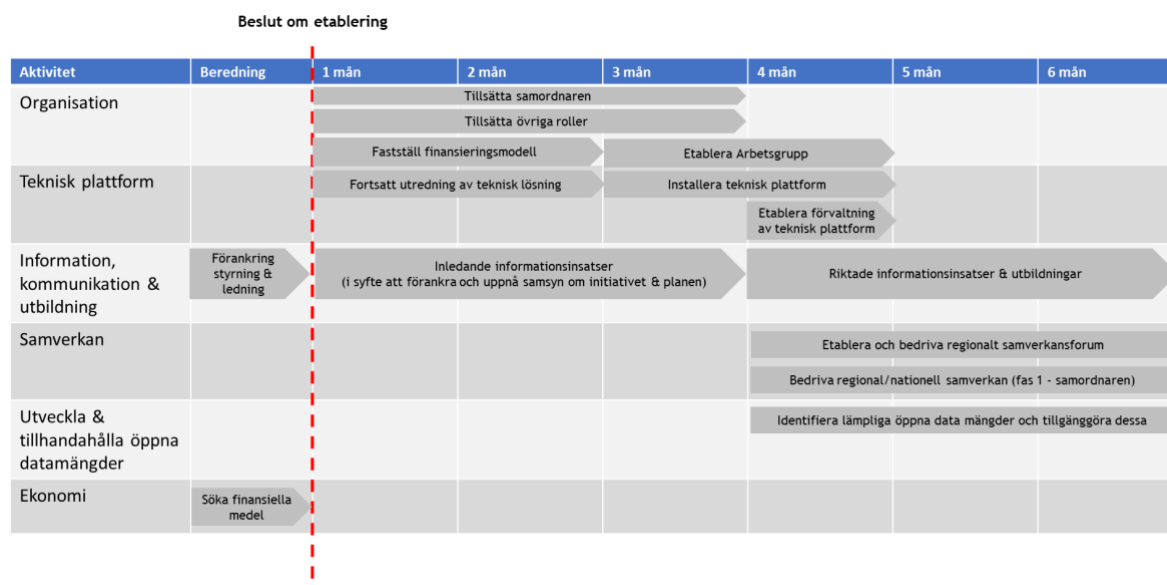
- 1. Etablering av en regional samverkan inom ett specifikt verksamhetsområde**
Det första scenariot, vilket är vårt förslag till nästa steg, är att etablera en regional samverkan inom öppna data inom ett specifikt verksamhetsområde. Vårt förslag till verksamhetsområde är geografisk information (Geodata). Parallellt med detta genomförs informations- och utbildningsinsatser om vad öppna data är och dess nytta för att öka kunskapen och förståelsen för vad tillgängliggörande av öppna data kan innebära.
- 2. Etablering av regional samverkan i större skala.**
Om intresset för öppna data ökar skulle en samverkan i större skala, dvs. som omfattar samtliga regionala och kommunala verksamhetsområden, kunna vara aktuell.

I stora drag är det samma typ av insatser som behöver genomföras oavsett vilken väg som Region Västerbotten väljer att gå. Normalt tar en fullskalig etablering av en regional samverkan cirka sex (6) månader att genomföra. Bedömningen är att det kan krävas ungefär lika mycket tid att etablera en regional samverkan inom ett specifikt verksamhetsområde. Därefter bedrivs löpande verksamheten med att tillgängliggöra öppna data i en kombinerad förvaltnings- och projektform. Kommunala och regionala verksamheter medverkar successivt i det regionala samarbetet, i takt med att de är redo.

I stora behöver följande aktiviteter genomföras oavsett scenario:

- Förankring i styrande och ledande forum
- Säkerställ finansiering
- Rekrytera och tillsätt samordnaren
- Rekrytera och tillsätt övriga förmågor, etablera den regionala samordningsgruppen
- Ta fram och fastställ riktlinjer och relevanta styrande dokument för den regionala samordningen av öppna data
- Ta fram informations- och utbildningsmaterial som bland annat tydliggör nyttan med öppna data, samt hur man går tillväga
- Genomför informations-, kommunikations- och utbildningsaktiviteter
- Införa en teknisk plattform
 - Fördjupad teknisk utredning samt anskaffning av regional teknisk plattform
 - Införa och etablera förvaltning av den regionala tekniska plattformen
- Etablera och bedriva regionalt samverkansforum
- Etablera och bedriva regional och nationell samverkan
- Identifiera lämpliga öppna datamängder att tillgängliggöra samt genomföra regionala projekt för detta ändamål.

Bild 14 – Förslag på etableringsplan

6.2.5 Principskiss teknisk plattform

Inom ramen för nulägesanalysen har en principskiss för en teknisk plattform utarbetats. Syftet är att övergripande visualisera och beskriva hur den öppna datan är tänkt att tillgängliggöras och återanvändas (bild 13), samt beskriva hur den tekniska plattformen i praktiken kommer bestå av en blandning av gemensamma och lokala it-system för att skapa de digitala flöden som krävs för att kunna tillgängliggöra öppna data på ett effektivt och kvalitativt sätt (bild 14).

Bild 15 – Principskiss för tillgängliggörande och återanvändning av öppna data

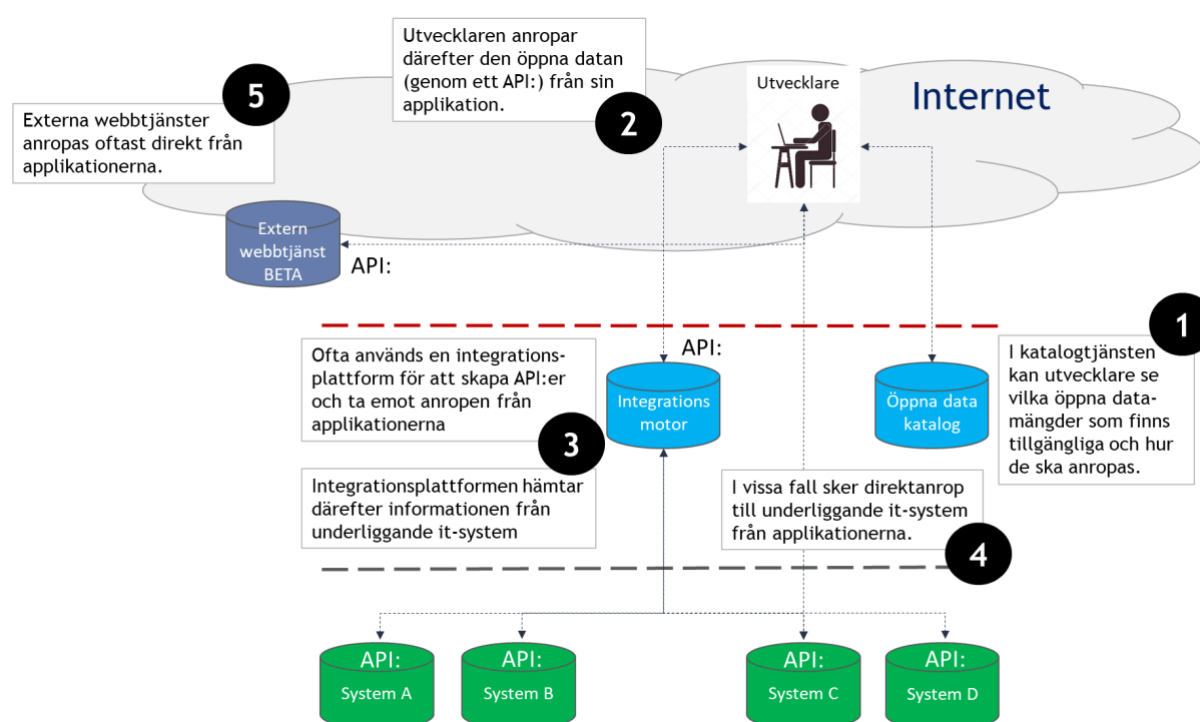
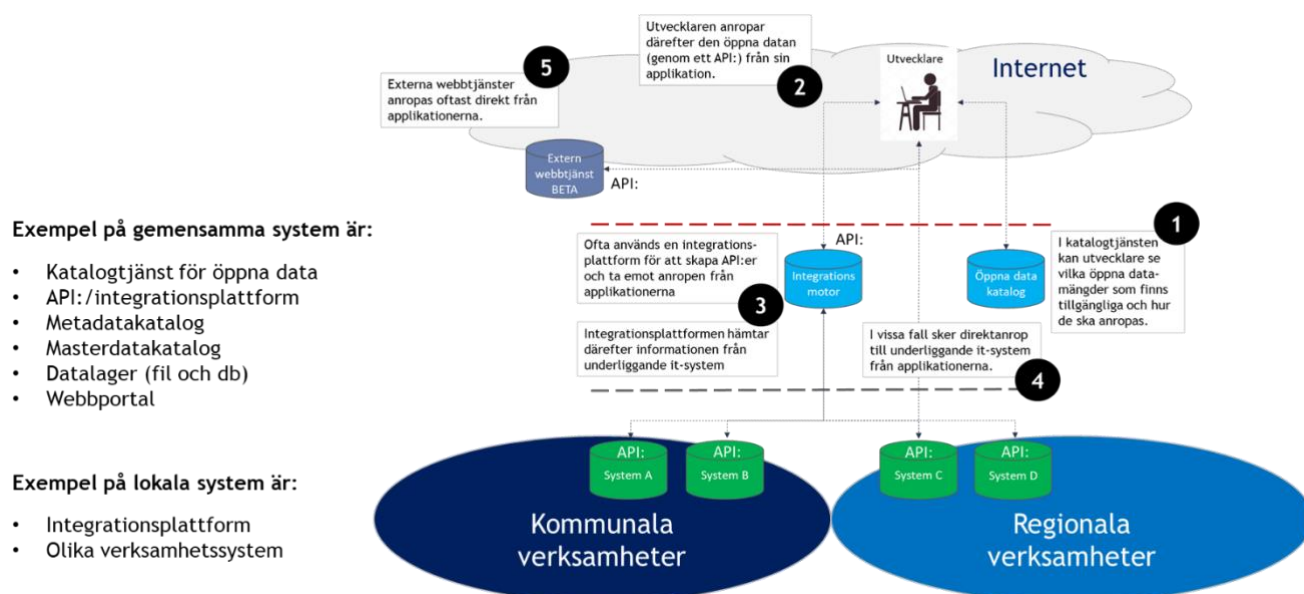

Bild 16 – Principskiss för en regional teknisk plattform som integreras med lokala it-system för att tillgängliggöra öppna data

Ambitionen är att den regionala samordningen ska skapa tekniska förutsättningar som innebär att det är enkelt och kostnadseffektivt för en kommunal eller regional verksamhet att tillgängliggöra öppna data via den gemensamma tekniska plattformen.

En del i detta arbete är givetvis att med enad front förmå systemleverantörerna att utveckla funktioner, exempelvis API:er, som innebär att information från deras it-system enkelt kan tillgängliggöras som öppna data utan kundunika anpassningar. Det kommer snabba på utvecklingen och bidra till att fler datamängder kan tillgängliggöras som öppna data i både Region Västerbotten och i övriga Sverige.

Fördjupad teknisk utredning

Om beslut fattas om att gå vidare i processen med att etablera en gemensam samordning för tillgängliggörande av öppna data i Region Västerbotten, kommer en fördjupad teknisk utredning behöva genomföras. Sannolikt kommer den att innefatta både nationella, regionala och lokala aspekter. Därmed behöver aktörer från samtliga nivåer medverka i en sådan utredning.

6.2.6 Beräknade kostnader

Inom ramen för nulägesanalysen har en grov kostnadsuppskattning genomförts, för att bedriva en gemensam samordning inom öppna data i Region Västerbotten som omfattar samtliga verksamhetsområden, dvs. en fullskalig samverkan inom öppna data där Regionen Västerbotten och samtliga kommuner i regionen medverkar.

Uppskattningen omfattar följande:

- Organisation för regional samordning (de 6 förmågorna),
- Installation, förvaltning och vidareutveckling av regional teknisk plattform,
- Genomförande av informations-, kommunikations- och utbildningsinsatser,
- Genomförande av projekt för att gemensamt utveckla och tillgängliggöra öppna data i länet.

Uppskattningen baseras bland annat på erfarenheter från den regionala samverkan inom öppna data som bedrivs i Västra Götaland. Den fördjupade tekniska utredningen som föreslås (punkt 6.2.4) kan givetvis påverka kostnaden uppåt eller nedåt. Likaså justering av lönekostnader och konsultarvoden, men en rimlig uppskattning är att kostnaden för en regional samordning inom öppna data i Region Västerbotten kommer att uppgå till cirka 1 miljon kronor per år.

470 000 kronor avser kostnader för en regional samordningsgrupp som besitter de förmågor som beskrivs tidigare i denna rapport (punkt 6.2.1).

50 000 kronor avser kostnader för genomförande av informations- och utbildningsinsatser, och kostnaden för en regional teknisk plattform kommer, enligt uppgift från en tänkbar leverantör, att uppgå till 300 000-450 000 kronor beroende på hur många parter (Region Västerbotten och kommunerna i regionen) som kommer att medverka. Kostnaden för den tekniska plattformen kommer att fördelas ut på medverkande parter.

Avslutningsvis har vi lagt till en kostnad om 200 000 kronor för genomförande av gemensamma regionala öppna data-projekt.

Hur kostnaderna är fördelade redovisas i sammanställningen nedan. Utöver dessa kostnader tillkommer kostnader för lokala anpassningar i it-system hos de kommunala och regionala verksamheter som tillgängliggör öppna datas. Dessa finansieras av varje enskild kommunal och regional verksamhet.

Bild 17 – Utkast på kostnadsberäkningsunderlag

Kostnadsberäkning regional samordning av öppna data		
Lokala kostnader betalas av varje enskild kommun/förvaltning (dataägare)		
Löpande kostnader		
Beskrivning	Uppskattad kostnad	Kommentar
Centrala resurser (förmågor)		
<i>Not./ Beräknande kostnader baseras på att 1 åa = 720 000 kr</i>		
1. Samordnare	216 000 kr	30 % heltid
2. Kommunikatör	36 000 kr	5 % heltid
3. Informationsarkitekt	72 000 kr	10 % heltid
4. Lösningarkitekt	72 000 kr	10 % heltid
5. Förvaltningsledare	36 000 kr	5 % heltid
6. Ekonomi och juridikstöd	36 000 kr	5 % heltid
Delsumma:	468 000 kr	/år
Information, kommunikation & utbildning		
- Löpande kostnader	50 000 kr	Framställning av material, lokaler för utbildning, kostnader för lärare etc.
Delsumma:	50 000 kr	/år
Regional teknisk plattform		
- Licenser, köp av extern tjänst	300 000 kr	Enligt uppgift från leverantör, 450 000 kr fullt utbyggd
- Support- och systemförvaltningstjänster	ingår i post ovan	Kostnader för support, drift och underhåll av regional teknisk plattform
Delsumma:	300 000 kr	/år
Projektkostnader		
- Genomförande av regionala projekt (3-5st/år)	200 000 kr	Systemutvecklingskostnader för att utveckla och publicera öppna datamängder
Delsumma:	200 000 kr	/år
Totalt:	1 018 000 kr	/år

6.2.7 Finansieringsmodell

I Region Västerbotten (regional utveckling) är grundprincipen att genomföra denna typ av samarbeten i projektform. En grundförutsättning är att projekten måste stimulera och bidra till att målen i den regionala utvecklingsstrategin (RUS:en) och den regionala digitala agendan, uppfylls. Den modell som tillämpas innebär att regionen söker olika former av statliga utvecklingsmedel från Vinnova, Tillväxtverket samt de så kallade 1:1-medlen, för att finansiera projekten. Totalt motsvarar de statliga stimulansmedlen cirka 80 % av finansieringen för de utvecklingsprojekt som genomförs i Region Västerbotten. Utöver det behöver kommunala medel tillföras (20 %).

6.3 Slutsats

Sammantaget visar nulägesanalysen att Region Västerbotten och kommunerna i regionen har få tillgängliggjorda öppna data. Endast Umeå kommun arbetar aktivt med att tillgängliggöra öppna data, men en satsning inom området är även förestående inom både Skellefteå kommun och Örnsköldsviks kommun. Mognaden inom området är relativt låg hos övriga kommuner och Region Västerbotten och det saknas i dagsläget formella uppdrag och tilldelade resurser för att arbeta aktivt med öppna data hos dessa.

Baserat på den låga svarsfrekvensen på enkäten samt resultatet av genomförda SWOT-, risk- och GAP-analyser (punkt 6.2.2 och 6.2.3), gör vi bedömningen att intresset för att etablera en regional samverkan inom öppna data som omfattar samtliga kommunala och regionala verksamhetsområden är relativt låg.

Däremot är bedömningen att en samverkan inom öppna data skulle vara fullt möjlig att etablera för geografisk information, dvs. Geodata. Det är ett verksamhetsområde där det finns etablerade strukturer, resurser och finansiering för att bedriva en samverkan i regionen. Det också ett intresse och värde av att kunna slå samman geografiska data från kommunerna i en gemensam regional Geodata-portal. Dessutom är Geodata efterfrågade av datakonsumenterna (målgruppen). En dialog kring detta skulle kunna påbörjas under våren 2021, med målet att ha en regional öppna data-samverkan inom Geodata etablerad år 2022. En intressant aspekt i sammanhanget är att Region Kronoberg föreslagit en liknande strategi för att etablera en regional samverkan inom öppna data. I deras kommer det politiskt beslutade projektet *Planeringsatlas* att vara drivmotorn för en sådan etablering.

Dessutom är förslaget att genomföra olika former av utbildningsinsatser inom öppna data för att öka kunskapen om vad öppna data är och dess nytta, med syftet är att öka intresset och drivkraften för öppna data inom fler verksamhetsområden. Sådana utbildningar skulle kunna anordnas av regionen under 2021.

Sannolikt kommer även de initiativ och insatser som pågår på nationell och internationell nivå att ha en påverkan och öka behovet av att samverka regionalt inom öppna data.

7 Källor

Lantmäteriet: Slutrapport Tillgängliggörande av särskild värdefulla datamängder, 21 juli 2020.

DIGG: Delrapport avseende regeringsuppdrag rörande öppna data, öppen och datadriven innovation och AI (2019-139), 31 mars 2020.

EU Dataportal: The Economic Impact of Open Data, 26 januari 2020.

DIGG: Uppdrag om säker och effektiv tillgång till grunddata (2018:31), 23 maj 2019.

DIGG: Säkert och effektivt elektroniskt informationsutbyte inom den offentliga sektorn (2019:100), 15 augusti 2019.

Infrastrukturdepartementet: Sveriges handlingsplan för Open Government Partnership 2019–2021, 6 september 2019.

Statskontoret: Den offentliga förvaltningens arbete med att tillgängliggöra offentlig information (2018:2), 9 januari 2018.

OECD: OECD Open Government Data Report, Executive Summary, 27 september 2018.

OECD: Digital Government Review of Sweden, oktober 2018.

OECD: Recommendation on Digital Government Strategies, 15 juli 2014

Regeringskansliet: Öppna data och datadriven innovation. Projekt: 330048659

Internetstiftelsen: Öppna data – guide för beslutsfattare. Mars 2017.

Sambruk: Öppna data skulle spara mycket pengar för kommunerna vid enkätsvar.

8 Deltagarna i arbetet

Greta Johansson, Utredare, Knowit Insight Öst, greta.johansson@knowit.se, 0702681186

Fredrik Eriksson, Utredare, Knowit Insight Öst, fredrik.eriksson@knowit.se, 0761183353

Thomas Kvist, Projektledare, Regional Utveckling

Elin Eklund, Sorsele kommun

Therese Stenvall, Arjeplog kommun

Johannes Hallman, Storumans kommun

Mats Nordenback, Örnsköldsviks kommun

Veronica Grahn, Umeå kommun

Maria Söderlind, Umeå kommun

Per Dinborn, Skellefteå kommun (endast telefonintervju)